

ҮЙЛДВЭРЛЭЛИЙН ОСЛЫН НӨХЦӨЛ БАЙДАЛД ХИЙСЭН ШИНЖИЛГЭЭ, УРЬДЧИЛАН СЭРГИЙЛЭХЭД АНХААРАХ ШАЛГУУРУУД

ANALYSIS OF INDUSTRIAL ACCIDENT CONDITIONS, PREVENTION CRITERIA

М.Батсүх

ДХИС-ийн Онцгой байдлын сургуулийн
магистрант, ахмад

Цахим шуудан: 12senguun@gmail.com

Хураангуй: Монгол улсын хэмжээнд гарч буй үйлдвэрлэлийн ослын өнөөгийн нөхцөл байдалд дүн шинжилгээ хийж, ямар салбарт түгээмэл гарч байгааг судалах түүнээс урьдчилан сэргийлэхэд анхаарах зарим асуудлуудын тухай тусгасан.

Abstract: Analyzes the current situation of industrial accidents in Mongolia and highlights some of the issues that need to be addressed in order to study the prevalence of industrial accidents in Mongolia.

Түлхүүр үг: Хүний үйл ажиллагаатай холбоотой аюул, аюулгүй байдал, мэргэжлээс шалтгаалах өвчин, үйлдвэрлэлийн ослын эрсдэл.

Keywords: human induced hazard, safety, Occupation-Related Illnesses, Risk of Industrial Accidents.

Оршил

Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйг сайжруулах нь нийгмийн ухамсар, хариуцлага болон хуулийн зохицуулалтаас гадна эдийн засгийн үр дагавартай шууд холбоотой байдаг. Олон улсын хөдөлмөрийн аюулгүй байдлын дүрэмд “ажилтан нь тэдний хөдөлмөр эрхлэлттэй холбогдон үүсэх өвчин, халдварт өвчин, осол гэмтлээс хамгаалагдсан байх ёстой” гэсэн зарчмыг тунхаглажээ. Монгол Улсын хувьд Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яамны мэдээллээр үйлдвэрлэлийн осол, хурц хордлогын тохиолдол 2023 онд 408 бүртгэгдэж, өмнөх оны мөн үеэс 13 (3.3%), 2023 оны 4 дүгээр улиралд 264 тохиолдол бүртгэгдэж өмнөх улирлаас 134 буюу 2 дахин өссөн байна (www.1212.mn, 2023).

Ажилтан үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчин зовлон учирсны хор уршгийг тоогоор илэрхийлэх боломжгүй юм. Иймээс үйлдвэрлэлийн осол, гэмтлээс урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг, аж ахуйн

нэгж, байгууллагуудаас хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйг хангахад зарцуулсан зардлын үр ашгийг таниулах хэрэгцээ шаардлага асар их байна.

Олон улсын хэмжээнд Бопалын гамшиг (Энэтхэг, 1984), Чернобылийн гамшиг (Украин, 1986), Deepwater Horizon газрын тосны асгаралт (АНУ, 2010 он): Фукушима Дайчигийн цөмийн гамшиг (Япон, 2011 он), Пайпер Альфагийн гамшиг (Их Британи, 1988), Бангладешийн оёдлын үйлдвэрийн нуралт (2013), Тяньжиний боомт дахь дэлбэрэлт (Хятад, 2015 он), зэрэг томоохон үйлдвэрлэлийн осол гарч байсан олон тохиолдол байна. Манай улсад ийм хэмжээний том осол гарч байгаагүй гэсэн хэдий ч жилд гарч буй үйлдвэрлэлийн осолд өртөгсөд, нас баралтын тоогоороо цөөнгүй хувийг эзэлж байгаа нь зайлшгүй үйлдвэрлэлийн ослыг судлах, бууруулах арга замыг тодорхойлох шаардлага тулгарч байна.

Судалгааны үр дүн ба хэлэлцүүлэг:

Үйлдвэрлэлийн осол гэж хөдөлмөр эрхлэгч иргэн хөдөлмөрлөх үүргээ биелүүлэх явцад үйлдвэрлэлийн болон түүнтэй адилтгах хүчин зүйлийн үйлчлэлд өртөхийг ойлгоно, Хурц хордлого гэж цацраг болон биологийн идэвхт бодис, химийн хорт бодисын нөлөөгөөр хурц, цочмог хэлбэрээр богино хугацаанд хордохыг ойлгоно гэж сурах бичиг, гарын авлагад заасан байдаг.

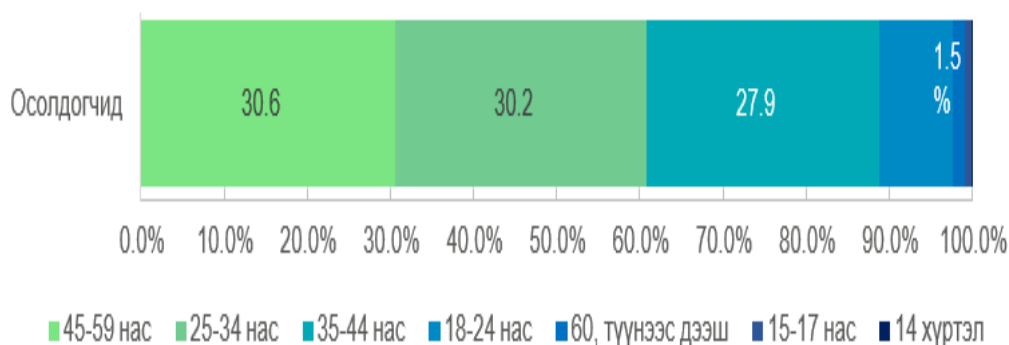
Энэхүү судалгаанд Үндэсний статистикийн хорооноос авсан мэдээлэл болон бусад холбогдох эх сурвалжуудаас авсан мэдээлэлд үндэслэн үйлдвэрлэлийн ослын өнөөгийн нөхцөл байдлыг тодорхойлсон.

Дараах зургаар Монгол Улсад сүүлийн 5 жил тохиолдсон үйлдвэрлэлийн осол, хурц хордлогын тохиолдлыг харуулав.

Зураг 1. Үйлдвэрлэлийн осол, хурц хордлогын харьцаа

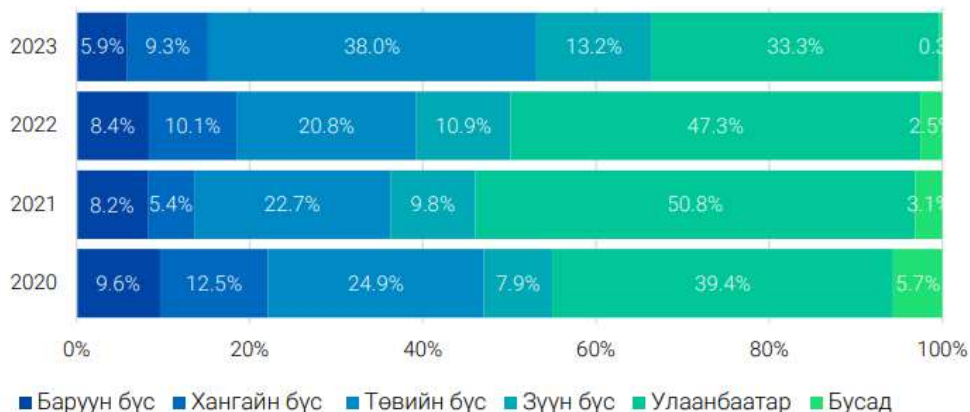

Нийт үйлдвэрлэлийн ослын тоог 2019-2023 хүртэлх 5 жилийн байдлаар үзүүлбэл 2021 онд огцом буурсан боловч 2019, 2020, 2022, 2023 онуудад үйлдвэрлэлийн осол хамгийн их тохиолдож байсан байна. Сүүлийн 5 жилд нийтдээ 1748 үйлдвэрлэлийн осол, хурц хордлого гарсан байна. 2020 он болон 2021 онуудад дэлхий нийтээр Ковид-19 вирусын халдвараас шалтгаалж ЭЗ-н өсөлт буурсан. Үүнтэй холбоотойгоор ААНБ, ТӨХК, болон бусад төрийн байгууллагуудын хэвийн үйл ажиллагаа хязгаарлалтад орсон нь үйлдвэрлэлийн осол, хурц хордлогын тоо буурсан байдлыг дээрх хүснэгтээс харж болно.

Зураг 2. Үйлдвэрлэлийн осолд өртөгчдийн насны бүлэг, эзлэх хувь

Осолдогчдыг насны бүлгээр авч үзэхэд 45-59 насны 125 (30.6%), 25-34 насны 123 (30.2%), 35-44 насны 114 (27.9%), 18-24 насны 36 (8.8%), 60 ба түүнээс дээш насны 6 (1.5%), 15-17 насны 3 (0.7%), 14 хүртэлх насны 1 (0.3%) хүн байна.

Зураг 3. Үйлдвэрлэлийн осол, хурц хордлого, бүсээр, жилээр
Бүсийн хувьд, Төвийн бүсэд 155 (38.0%), Улаанбаатар хотод 136 (33.3%),
Зүүн бүсэд 54 (13.2%), Хангайн бүсэд 38 (9.3%), Баруун бүсэд 24 (5.9%), бусад
буюу Зэвсэгт хүчний байгууллагад 1 (0.3%) бүртгэгдсэн байна.

№	Салбар	Хүйс	
		Эр	Эм
1	Хөдөө аж ахуй, ойн аж ахуй, загас барилт	2	4
2	Уул уурхай салбарт	67	6
3	Боловсруулах үйлдвэрлэл	28	8
4	Цахилгаан, хий, уур, агааржуулалт	7	0
5	Усан хангамж; бохир ус зайлуулах систем, хог, хаягдлын үйл ажиллагаа	5	0
6	Барилга	41	2
7	Бөөний болон жижиглэн худалдаа, машин, мотоциклийн засвар, үйлчилгээ	3	5
8	Тээвэр ба агуулахын үйл ажиллагаа	36	8
9	Зочид буудал, байр, сууц болон нийтийн хоолны үйлчилгээ	0	3
10	Мэдээлэл, холбоо	3	1
11	Санхүүгийн болон даатгалын үйл ажиллагаа	3	3
12	Мэргэжлийн шинжлэх ухаан болон техникийн үйл ажиллагаа	3	0
13	Удирдлагын болон дэмжлэг үзүүлэх үйл ажиллагаа	0	0
14	Төрийн удирдлага ба батлан хамгаалах үйл ажиллагаа	46	7
15	Боловсрол	6	8
16	Хүний эрүүл мэнд ба нийгмийн үйл ажиллагаа	4	20
17	Урлаг, үзвэр, тоглоом, наадам	1	0
18	Үйлчилгээний бусад үйл ажиллагаа	13	10

Зураг 4. ҮО, ХХ-ийн тоо, ЭЗҮА-ны салбарын ангиллаар 2020 он
2020 онд нийт 353 үйлдвэрлэлийн осол, хурц хордлого гарснаас нийт 286
эр (81%), 85 эмэгтэй (19%) хүн бүртгэгдсэн байна. ХАА, ойн аж ахуй, загас барилт
холбоотой 6, Уул уурхай, олборлолт 73 гарснаас эр-67 эм-6, Боловсруулах

үйлдвэрлэлт 36 гарснаас эр-28 эм-8, Цахилгаан, хий, уур, агааржуулалт 7, Усан хангамж; Хог, хаягдлын менежмент болон цэвэрлэх үйл ажиллагаатай холбоотой 5 осол гарснаас эр-5, Барилгын салбарт 43 гарснаас эр-41 эм-2, Бөөний болон жижиглэн худалдаа, машин, мотоциклийн засвар, үйлчилгээтэй холбоотой 8 осол гарснаас эр-3 эм-5, Тээвэр ба агуулахын үйл ажиллагаа 44 гарснаас эр-36 эм-8, Зочид буудал, байр, сууц болон нийтийн хоолны үйлчилгээтэй холбоотой осол 3 гарснаас эм-3, Мэдээлэл, холбоо 4 осол гарснаас эр-3 эм-1, Санхүүгийн болон даатгалын үйл ажиллагаа 6 осол гарснаас эр-3 эм-3, Шинжлэх ухаан болон техникийн үйл ажиллагаа 3 осол гарснаас эр-3, Төрийн удирдлага ба батлан хамгаалах үйл ажиллагаатай холбоотой 53 осол гарснаас эр-46 эм-7, боловсролын салбарт 14 осол гарснаас эр-6 эм-8, Хүний эрүүл мэнд ба нийгмийн үйл ажиллагаатай холбоотой 24 осол гарснаас эр-4 эм-20, Урлаг, үзвэр, тоглоом, наадамтай холбоотой 1 осол гарснаас эр-1, Үйлчилгээний бусад үйл ажиллагаатай холбоотой 23 осол гарснаас эр-13 эм-10 үйлдвэрлэлийн осол, хурц хордлогод өртсөн байна. Дээрх графикаас харахад 2019 онтой харьцуулахад ҮО, ХХ-ийн үзүүлэлт 17 тохиолдлоор ихэссэн байгааг харуулж байна.

№	Салбар	Хүйс	
		Эр	Эм
1	Хөдөө аж ахуй, ойн аж ахуй, загас барилт	8	1
2	Уул уурхайн салбарт	33	1
3	Боловсруулах үйлдвэрлэл	25	6
4	Цахилгаан, хий, уур, агааржуулалт	5	1
5	Усан хангамж; Хог, хаягдлын менежмент үйл ажиллагаа	9	0
6	Барилга	21	0
7	Бөөний болон жижиглэн худалдаа засвар, үйлчилгээ	7	2
8	Тээвэр ба агуулахын үйл ажиллагаа	14	4
9	Зочид буудал, байр, сууц болон нийтийн хоолны үйлчилгээ	2	5
10	Мэдээлэл, холбоо	3	1
11	Санхүүгийн болон даатгалын үйл ажиллагаа	0	1
12	Үл хөдлөх хөрөнгийн үйл ажиллагаа	0	1
13	Мэргэжлийн шинжлэх ухаан болон техникийн үйл ажиллагаа	1	0
14	Удирдлагын болон дэмжлэг үзүүлэх үйл ажиллагаа	0	3
15	Төрийн удирдлага ба батлан хамгаалах үйл ажиллагаа	41	4
16	Боловсрол	1	2
17	Хүний эрүүл мэнд ба нийгмийн үйл ажиллагаа	4	21
18	Үйлчилгээний бусад үйл ажиллагаа	17	12

Зураг 5. Үйлдвэрлэлийн осол, хурц хордлогын тоо, ЭЗҮА-ны салбарын ангиллаар 2021 он

Хүснэгт 3-аас харахад: 2021 онд нийт 256 үйлдвэрлэлийн осол, хурц хордлого гарснаас нийт 191 эр (74%), 65 эмэгтэй (26%) хүн бүртгэгдсэн байна. ХАА, ойн аж ахуй, загас барилт холбоотой 9, Уул уурхай, олборлолт 34 гарснаас

эр-33 эм-1, Боловсруулах үйлдвэрлэлт 31 гарснаас эр-25 эм-6, Цахилгаан, хий, уур, агааржуулалт 6, Усан хангамж; Хог, хаягдлын менежмент болон цэвэрлэх үйл ажиллагаатай холбоотой 9 осол гарснаас эр-9, Барилгын салбарт 21 гарснаас эр-21, Бөөний болон жижиглэн худалдаа, машин, мотоциклийн засвар, үйлчилгээтэй холбоотой 9 осол гарснаас эр-7 эм-2, Тээвэр ба агуулахын үйл ажиллагаа 18 гарснаас эр-14 эм-4, Зочид буудал, байр, сууц болон нийтийн хоолны үйлчилгээтэй холбоотой осол 7 гарснаас эр-2 эм-5, Мэдээлэл, холбоо 4 осол гарснаас эр-3 эм-1, Санхүүгийн болон даатгалын үйл ажиллагаа 1 осол гарснаас эм-1, Мэргэжлийн шинжлэх ухаан болон техникийн үйл ажиллагаа 1 осол гарснаас эр-1, Үл хөдлөх хөрөнгийн үйл ажиллагаатай холбоотой 1 осол гарснаас эм-1, Төрийн удирдлага ба батлан хамгаалах үйл ажиллагаатай холбоотой 48 осол гарснаас эр-41 эм-7, боловсролын салбарт 3 осол гарснаас эр-1 эм-2, Хүний эрүүл мэнд ба нийгмийн үйл ажиллагаатай холбоотой 25 осол гарснаас эр-4 эм-21, Үйлчилгээний бусад үйл ажиллагаатай холбоотой 29 осол гарснаас эр-17 эм-12 үйлдвэрлэлийн осол, хурц хордлогод өртсөн байна.

Дээрх графикаас харахад 2020 онтой харьцуулахад ҮО, ХХ-ийн үзүүлэлт огцом буурсан нь харагдаж байна. тохиолдлоор ихэссэн байгааг харуулж байна. 2020 он болон 2021 онуудад дэлхий нийтээр Ковид19 вирусын халдвараас шалтгаалж ЭЗ-н өсөлт буурсан. Үүнтэй холбоотойгоор ААНБ, ТӨХК, болон бусад төрийн байгууллагуудын хэвийн үйл ажиллагаа хязгаарлалтад орсон нь үйлдвэрлэлийн осол, хурц хордлогын тоо буурсан байдлыг доорх графикаас харж болно.

№	Салбар	Хүйс	
		Эр	Эм
1	Хөдөө аж ахуй, ойн аж ахуй, загас барилт	3	1
2	Уул уурхайн салбарт	83	1
3	Боловсруулах үйлдвэрлэл	17	17
4	Цахилгаан, хий, уур, агааржуулалт	4	1
5	Усан хангамж; Хог, хаягдлын менежмент болон цэвэрлэх үйл ажиллагаа	8	2
6	Барилга	48	2
7	Бөөний болон жижиглэн худалдаа, машин, мотоциклийн засвар, үйлчилгээ	4	3
8	Тээвэр ба агуулахын үйл ажиллагаа	24	8
9	Зочид буудал, байр, сууц болон нийтийн хоолны үйлчилгээ	1	2
10	Мэдээлэл, холбоо сүлжээ	4	1
11	Санхүүгийн болон даатгалын үйл ажиллагаа	8	4
12	Мэргэжлийн шинжлэх ухаан болон техникийн үйл ажиллагаа	1	

13	Удирдлагын болон дэмжлэг үзүүлэх үйл ажиллагаа	3	5
14	Төрийн удирдлага ба батлан хамгаалах үйл ажиллагаа	44	5

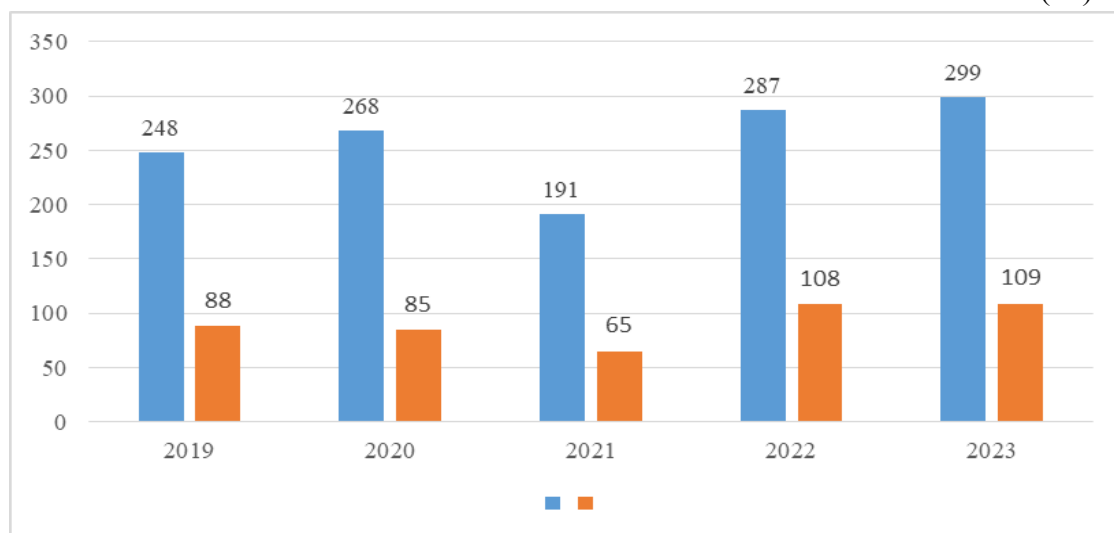
Зураг 6. Үйлдвэрлэлийн осол, хурц хордлогын тоо, ЭЗҮА-ны салбарын ангиллаар 2022 он

2022 онд нийт 395 үйлдвэрлэлийн осол, хурц хордлого гарснаас нийт 287 эр (73%), 108 эмэгтэй (27%) хүн бүртгэгдсэн байна. ХАА, ойн аж ахуйтай холбоотой 4, Уул уурхайн салбарт 84 гарснаас эр-83 эм-1, Боловсруулах үйлдвэрлэлт 34 гарснаас эр-17 эм-17, Цахилгаан, хий, уур, агааржуулалт 5, Усан хангамж; Хог, хаягдлын менежмент болон цэвэрлэх үйл ажиллагаатай холбоотой 10 осол гарснаас эр-8, эм-2, Барилгын салбарт 50 гарснаас эр-48 эм-2, Бөөний болон жижиглэн худалдаа, машин, мотоциклийн засвар, үйлчилгээтэй холбоотой 7 осол гарснаас эр-4 эм-3, Тээвэр ба агуулахын үйл ажиллагаа 32 гарснаас эр-24 эм-8, Зочид буудал, байр, сууц болон нийтийн хоолны үйлчилгээтэй холбоотой осол 3 гарснаас эр-1 эм-2, Мэдээлэл, холбоо 5 осол гарснаас эр-4 эм-1, Санхүүгийн болон даатгалын үйл ажиллагаа 12 осол гарснаас эр-8 эм-4, Мэргэжлийн шинжлэх ухаан болон техникийн үйл ажиллагаа 1 осол гарснаас эр-1, Төрийн удирдлага ба батлан хамгаалах үйл ажиллагаатай холбоотой 57 осол гарснаас эр-47 эм-10, боловсролын салбарт 27 осол гарснаас эр-6 эм-21, Хүний эрүүл мэнд ба нийгмийн үйл ажиллагаатай холбоотой 24 осол гарснаас эр-4 эм-20, Урлаг, үзвэр, тоглоом, наадамтай холбоотой 1, эр-1, Олон улсын байгууллага, суурин төлөөлөгчийн үйл ажиллагаатай холбоотой осол гарснаас эм-1, Үйлчилгээний бусад үйл ажиллагаатай холбоотой 38 осол гарснаас эр-24 эм-14 үйлдвэрлэлийн осол, хурц хордлогод өртсөн байна. Дээрх графикаас харахад 2021 онтой харьцуулахад ҮО, ХХ-ийн үзүүлэлт 139 тохиолдлоор ихэссэн ба эмэгтэйчүүдийн ҮО-д өртсөн үзүүлэлт 43-аар өссөн байгааг харуулж байна.

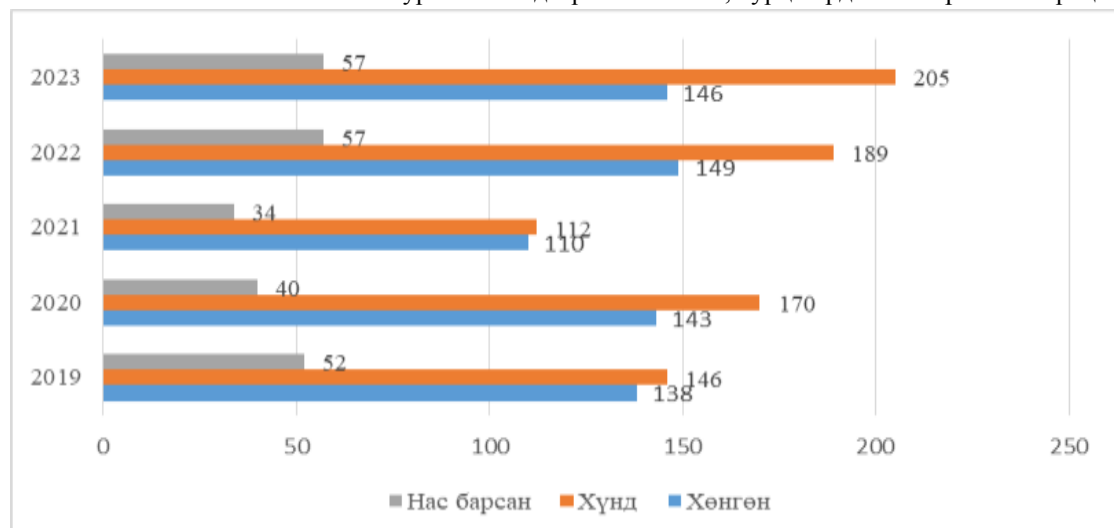
№	Салбар	Хүйс	
		Эр	Эм
1	Хөдөө аж ахуй, ойн аж ахуй, загас барилт	4	1
2	Уул уурхайн салбарт	94	9
3	Боловсруулах үйлдвэрлэл	31	8
4	Цахилгаан, хий, уур, агааржуулалт	13	1
5	Усан хангамж; Хог, хаягдлын менежмент болон цэвэрлэх үйл ажиллагаа	9	2
6	Барилга	26	2
7	Бөөний болон жижиглэн худалдаа, засвар, үйлчилгээ	7	6
8	Тээвэр ба агуулахын үйл ажиллагаа	41	0
9	Зочид буудал, байр, сууц болон нийтийн хоолны үйлчилгээ	2	3
10	Мэдээлэл, холбоо сүлжээ	2	4
11	Санхүү, даатгалын үйл ажиллагаа	5	8
12	Төрийн удирдлага ба батлан хамгаалах үйл ажиллагаа	31	6
13	Боловсрол	5	12

Зураг 7. Үйлдвэрлэлийн осол, хурц хордлогын тоо, ЭЗҮА-ны салбарын ангиллаар 2023 он.

2023 онд нийт 408 үйлдвэрлэлийн осол, хурц хордлого гарснаас нийт 299 эр (73%), 109 эмэгтэй (27%) хүн бүртгэгдсэн байна. ХАА, ойн аж ахуй, загас барилт холбоотой 5, Уул уурхай, олборлолт 103 гарснаас эр-94 эм-9, Боловсруулах үйлдвэрлэлт 39 гарснаас эр-31 эм-8, Цахилгаан, хий, уур, агааржуулалт 14, Усан хангамж; Хог, хаягдлын менежмент болон цэвэрлэх үйл ажиллагаатай холбоотой 11 осол гарснаас эр-9, эм-2, Барилгын салбарт 28 гарснаас эр-26 эм-2, Бөөний болон жижиглэн худалдаа, машин, мотоциклийн засвар, үйлчилгээтэй холбоотой 13 осол гарснаас эр-7 эм-2, Тээвэр ба агуулахын үйл ажиллагаа 41 гарснаас эр-41, Зочид буудал, байр, сууц болон нийтийн хоолны үйлчилгээтэй холбоотой осол 5 гарснаас эр-2 эм-3, Мэдээлэл, холбоо 6 осол гарснаас эр-2 эм-4, Санхүүгийн болон даатгалын үйл ажиллагаа 13 осол гарснаас эр-5 эм-8, Мэргэжлийн шинжлэх ухаан болон техникийн үйл ажиллагаа 1 осол гарснаас эм-1, Төрийн удирдлага ба батлан хамгаалах үйл ажиллагаатай холбоотой 37 осол гарснаас эр-31 эм-6, боловсролын салбарт 17 осол гарснаас эр-5 эм-12, Хүний эрүүл мэнд ба нийгмийн үйл ажиллагаатай холбоотой 30 осол гарснаас эр-10 эм-20, Урлаг, үзвэр, тоглоом, наадамтай холбоотой 3, эр-1 эм-2, Олон улсын байгууллага, суурин төлөөлөгчийн үйл ажиллагаатай холбоотой осол гарснаас эм-1, Үйлчилгээний бусад үйл ажиллагаатай холбоотой 42 осол гарснаас эр-18 эм-24 үйлдвэрлэлийн осол, хурц хордлогод өртсөн байна. Дээрх графикаас харахад 2022 онтой харьцуулахад ҮО, ХХ-ийн үзүүлэлт 13 тохиолдлоор ихэссэн ба Уул уурхайд гарсан ҮО ихсэж, барилгын салбарт гарсан ҮО огцом буурсан байгааг харуулж байна.

Зураг 8.-Үйлдвэрлэлийн осол, хурц хордлогын хүйсийн харьцаа

Зураг 9.-Осолдогчдын гэмтлийн ангилал

Дээрх графикаас харахад үйлдвэрлэлийн осолд өртөгсдийн нас баралтын тоо жил ирэх тусам буурахгүй, ихсэж байгааг харуулж байна.

Дараах хүснэгтээр алба хаагч, ажилтныг үйлдвэрлэлийн осолд өртөх нөхцөл байдал мөн гарч болзошгүй эрсдэлийг хянах, бууруулах, авах арга хэмжээ зэргийг нэгтгэн харуулав.

Гамшгийн эрсдэл судлал

№	Үйлдвэрлэлийн осол гарах орчин
1	Ажилтан ажлын үндсэн болон туслах байранд, эсхүл гэрээ хэлэлцээр, эрх бүхий байгууллагаас гаргасан шийдвэрийн дагуу албан томилолт, дайчилгаагаар бусад газарт ажил үүргээ гүйцэтгэж байхдаа;
2	Ажлын байр, нэгж, хэсэг, салбарын хооронд байнга явж ажил үүрэг гүйцэтгэдэг ажилтан ажлын цагаар бүх төрлийн тээврийн хэрэгсэл, ердийн хөсгөөр буюу явган явж байх үед;
3	Ажлын байраа орхих боломжгүй ажил үүрэг гүйцэтгэдэг ажилтан ажлын байрандаа амарч байх, ажил эхлэхийн өмнө болон ажил дууссаны дараа ажлын байр, багаж хэрэгслээ эмхлэн цэгцлэх, хувцсаа солих, усанд орох, ажил хүлээлцэх үед;
4	Үндсэн ажил үүргээ гүйцэтгэх үедээ байгаль, цаг уур, гал, усны гэнэтийн аюул, цацраг идэвхт болон химийн хорт бодисын нөлөөлөл, биологийн гаралтай өвчин үүсгэгчийн гэнэтийн аюулд өртсөн;
5	Тухайн байгууллагад ашиглаж байгаа түүхий эд, материал болон бусад технологийн процесст ашигладаг химийн бодис, биологийн гаралтай бохирдуулагчийн улмаас үүссэн өвчин, хордлогод өртсөн;
6	Байгалийн гэнэтийн аюул, гамшиг, хөнөөх хэрэгслийн болон гоц халдварт өвчний голомт, сүйрэл, дэлбэрэлтийн үед.

Хүснэгт 1. Үйлдвэрлэлийн осол гарах магадлалт орчин нөхцөл

№	Үзлэгийн асуумж	
1	ХАБЭА-н тухай хуулийг мөрддөг эсэх	
2	Байгууллагын үйл ажиллагааны онцлогт тохирсон хөдөлмөрийн аюулгүй байдал эрүүл ахуйн дүрэм журамтай эсэх	
3	Тусгай хувцас, хамгаалах хэрэгслийг ашиглах, хадгалах, цэвэрлэх, ариутгах засвар үйлчилгээ, шалгалт тохируулга хийх дүрэм журамтай эсэх	
4	Аюул, ослоос урьдчилан сэргийлэх төлөвлөгөөтэй эсэх	
5	ХАБЭА-н урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээний хөрөнгө	Төлөвлөсөн хөрөнгийн мөнгөн дүн
6		Зарцуулсан хөрөнгийн мөнгөн дүн
7	Газруудад ХАБЭА-н асуудал хариуцсан орон тооны бус ажилтантай эсэх	
8	Ажлын байранд аюулыг тогтоох, үнэлэх, бууруулах, арилгах зорилгоор ажил үүрэгтэй нь холбоотой эрсдэлийн үнэлгээ хийсэн эсэх	
9	ХАБЭА-н сургалтыг жилд 2-оос доошгүй удаа зохион байгуулж, нийт албан хаагчдыг хамруулдаг эсэх	
10	Хортоы аюултай хүчин зүйлийн үйлчлэлд ажиллах ажилтныг дадлага хийлгэж, шалгалтад тэнцсэн ажилтныг ажиллуулдаг эсэх	

11	Эрсдэлтэй ажлын байрны болон тусгай /химийн хорт ба аюултай бодис, эсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгсэл, цацраг, биологийн идэвхт бодис, түүний нөлөөлөл/ сургалтад хамруулдаг эсэх
12	Ажлын байран дахь хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагааны 3 шатны зааварчилгаа өгдөг эсэх
13	Ажил үүргийн онцлогт тохирсон заавар, зааварчилгааг баталж мөрдүүлдэг эсэх
14	ХАБЭА-н орон тооны бус зөвлөлтэй эсэх
15	Үйлдвэрлэлийн осол, хурц хордлогыг судлан бүртгэх орон тооны бус байнгын комисстой эсэх
16	Сүүлийн 5 жил гаран үйлдвэрлэлийн осол, хурц хордлогын тоо
17	Эрсдэлийн түвшин их ажлын байранд ажиллаж байгаа алба хаагчдыг нь нас, эрүүл мэндийн даатгалд тухайн ажилтны 36 ба түүнээс дээш сарын дундаж цалинтай тэнцэх хэмжээгээр даатгуулсан эсэх
18	Өргөх, зөөх, тээвэрлэх хэрэгсэлд мэргэжлийн байгууллагаар техникийн магадлагаа хийлгэж, зохих зөвшөөрлийг авсан эсэх
19	Ажлын байрны хөдөлмөрийн нөхцөлд эрүүл ахуйн хэмжилт, шинжилгээ, үнэлгээг итгэмжлэгдсэн лаборатори бүхий мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэсэн эсэх
20	Ажлын байрны барилга байгууламжийн зураг төсөлд эрүүл ахуйн дүгнэлт гаргуулсан, засвар үйлчилгээг тогтмол хийсэн, хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн шаардлагад нийцсэн эсэх
21	Ажлын байрны гадна орчин эмх цэгцтэй, цэвэрхэн, хог хаягдалгүй, ногоон байгууламжтай эсэх
22	Гар угаах, бие засах, усанд орох газартай, эрүүл ахуйн шаардлага хангасан эсэх
23	Хувцас солих өрөөтэй, эрүүл ахуйн шаардлага хангасан эсэх
24	Амрах дулаацах байртай, эрүүл ахуйн шаардлага хангасан эсэх
25	Ажлын болон ахуйн байр ундны цэвэр усаар хангагдсан эсэх
26	Ажилтныг анх ажилд ороход эрүүл мэндийн урьдчилсан үзлэгт оруулж, дүгнэлт гаргуулан хувийн хэрэгт хадгалдаг эсэх
27	Эрүүл мэндийн хугацаат үзлэг шинжилгээнд тогтмол хамруулдаг эсэх
28	Амьсгал хамгаалах хэрэгслийн тохирооны сорил хийсэн эсэх

Хүснэгт 2. Үйлдвэрлэлийн ослоос урьдчилан сэргийлэх шалгуурууд

Улсын хэмжээнд уул уурхай, бүтээн байгуулалт хурдтай хөгжиж байгаа Өмнөговь аймагт 18 уул уурхайн компани идэвхитэй үйл ажиллагаа явуулж байна. Иймээс Өмнөговь аймагт үйлдвэрлэлийн ослын эрсдэлийг үнэлэх шаардлагатай гэж үзсэн.

Үйлдвэрийн осол					
	Аюул	Өртөх	Эмзэг	Чадавх	Эрсдэл
Баян-Овоо	76	73	47	43	43
Баяндалай	47	86	63	48	49
Булган	33	38	36	45	20
Гурвантэс	58	65	68	53	46
Даланзадгад	0	0	0	0	0
Мандал-Овоо	33	15	32	33	16
Манлай	48	59	58	49	38
Ноён	40	39	59	65	24
Номгон	81	49	55	44	47
Сэврэй	74	77	50	51	50
Ханбогд	58	51	49	54	34
Ханхонгор	58	40	39	44	31
Хүрмэн	40	33	38	54	19
Цогт-Овоо	33	38	48	44	25
Цогтцэций	51	44	56	33	39
Өмнөговь аймаг	49	47	47	44	32

Хүснэгт 2. Өмнөговь аймгийн үйлдвэрлэлийн ослын эрсдэлийн түвшин

Тус аймгийн үйлдвэрлэлийн ослын эрсдэл 32 буюу дунд түвшинд байна. Булган, Мандал-Овоо, Ноён, Хүрмэн, Цогт-Овоо сумдууд эрсдэлийн бага түвшинд бусад 10 сум эрсдэлийн дунд түвшинд байна.

Монгол Улсад гарсан нийт үйлдвэрлэлийн ослын 31.8 хувь нь уул уурхай, барилгын салбарт бүртгэгдсэн байна. Иймд ажиллагсдын эрүүл, аюулгүй орчин нөхцөлд ажиллах эрхийг хангаж, ажил олгогчид, ажиллагсад өөрсдийн эрх, үүрэг, хариуцлагаа ухамсарлаж урьдчилан сэргийлэх асуудалд онцгой анхаарал хандуулах хэрэгтэй.

Дүгнэлт:

Улсын хэмжээнд үйлдвэрлэлийн осол, хурц хордлогын тохиолдол 2019-2023 онд жилд ойролцоогоор 350 тохиолдол бүртгэгдэж байсан бол 2019, 2020 онуудад тус бүр 336, 353, бүртгэгдэж 2021 онд 256 болж 2019 онтой

харьцуулахад 23.8 хувиар буурсан байна. Гэвч 2023 онд 408 болж 21.4 хувиар өсжээ. Үйлдвэрлэлийн осол, хурц хордлого тогтвортой буурахгүй тогтол, өсөлттэй байгаа нь үйлдвэрлэлийн осол, хурц хордлого гарахад нөлөөлж буй хүчин зүйл, шалтгаан, нөхцөл байдлыг нарийвчлан судлах шаардлагатайг харуулж байгаа юм. 2023 онд үйлдвэрлэлийн ослын 408 тохиолдол 2022 онд үйлдвэрлэлийн осол, хурц хордлогын 129 (31.6%) тохиолдол унасан, бүдэрсэн, халтирснаас үүссэн бол эд зүйлд хавчуулагдсан 52 (12.8%), эд зүйл дээр гишгэсэн, суурин болон хөдөлгөөнт эд зүйлд цохигдсон 38 (9.3%), унаж байгаа эд зүйлд цохигдсон 33 (8.1%), хүчилсэн болон хүчтэй хөдөлгөөнд өртсөн 23 (5.6%), халсан, түлэгдсэн, хөлдсөн 13 (3.2%), гаднын халдлагад өртсөн 12 (2.9%), цахилгаан гүйдэлд цохиулсан 4 (1.0%), хорт бодис, цацраг идэвхийн нөлөөнд өртсөн 4 (1.0%), живсэн 2 (0.5%), бусад 98 (24.0%) тохиолдол бүртгэгдсэн байна. Нийт осолдогчдын 146 (35.8%) нь хөнгөн хэлбэрээр, 205 (50.2%) нь хүнд хэлбэрээр осолдож, 57 (14.0%) хүн нас барсан байна. Мөн осолдогчдын 109 (26.7%) нь эмэгтэйчүүд байна. Бүсийн хувьд, Төвийн бүсэд 155 (38.0%), Улаанбаатар хотод 136 (33.3%), Зүүн бүсэд 54 (13.2%), Хангайн бүсэд 38 (9.3%), Баруун бүсэд 24 (5.9%), бусад буюу Зэвсэгт хүчний байгууллагад 1 (0.3%) бүртгэгдсэн байна. Үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчний нийгэм, эдийн засгийн нөлөөлөл нийгэмд давхар хохирол учруулж байгаа тул урьдчилан сэргийлэх, хөдөлмөрийн аюулгүй байдлыг хангах талд бүх талууд хариуцлагатай ажиллах шаардлагатай юм.

Монгол Улсад гарсан нийт үйлдвэрлэлийн ослын 31.8 хувь нь уул уурхай, барилгын салбарт бүртгэгдсэн байна. Иймд ажиллагсдын эрүүл, аюулгүй орчин нөхцөлд ажиллах эрхийг хангаж, ажил олгогчид, ажиллагсад өөрсдийн эрх, үүрэг, хариуцлагаа ухамсарлаж урьдчилан сэргийлэх асуудалд онцгой анхаарал хандуулах хэрэгтэй.

Санал:

1. Хөдөлмөр эрхэлж байгаа иргэн, ажилтны амь нас, эрүүл мэндийг хамгаалах бодлого боловсруулан хэрэгжүүлэх;
2. Үйлдвэрлэлийн ослын тохиолдлыг бууруулах, хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн стандарт, хууль эрх зүйн зохицуулалтыг боловсронгуй болгох, хэрэгжилтийг сайжруулах замаар эрүүл аюулгүй ажлын байрны орчныг бүрдүүлэх ;
3. Үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчин үүсч байгаа хүчин зүйл, шалтгааныг тогтоон ослын тохиолдлыг бууруулах;

4. Ажилтнуудын эрүүл мэндийг хамгаалах, тусламж үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулах талаар аюулгүй ажиллагааны дүрмүүдийг боловсруулах шаардлагатай.

5. Аж ахуй нэгж байгууллага Гамшгаас хамгаалах төлөвлөгөөндөө үйлдвэрлэлийн осол, хурц хордлого, осол гарсан үед авах арга хэмжээгээ нарын тусгаж өгөх.

Ашигласан материал:

1. Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хууль
2. Хөдөлмөрийн нийгмийн хамгааллын сайдын 2023 оны 11 дүгээр сарын 10 -ны өдрийн дугаар А/155 дугаар тушаалын хавсралт “Журам шинэчлэх батлах тухай”
3. Хөдөлмөрийн нийгмийн хамгааллын сайдын 2024 оны 03 дугаар сарын 04 -ний өдрийн дугаар А/42 дугаар тушаалын хоёрдугаар хавсралт №07.1.2 Хөдөлмөрийн аюулгүй байдлыг шалгах хяналтын хуудас
4. Засгийн газрын 2015 оны 269 дүгээр тогтоолын хавсралт ”Үйлдвэрлэлийн осол, хурц хордлогыг судлан бүртгэх дүрэм Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яамны статистик тоо мэдээ, 2020-2024 он
5. Үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчний даатгалын сангийн мэдээ
6. Үйлдвэрлэлийн осол, хурц хордлогын нэгдсэн судалгаа, 2020-2023 он
7. [Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал эрүүл мэндийн төв \(habemt.gov.mn\)](http://habemt.gov.mn)
8. <https://www.1212.com/>
9. <https://www.nrl.gov.mn>